

'Tezer Özlü'den Leylâ Erbil'e Mektuplar'

Edebiyat dünyasında az rastlanır iki kadın yazarın birbirlerine mektup yazmaları. Mektuplar, insanın iç dünyasının aynasıdır: o aynadan yazanın birçok özelliğini hatta karakterini çözümlemek olanaklıdır. Tıpkı usta edebiyatçı Leylâ Erbil'in (12 Ocak 1931 - 19 Temmuz 2013) dostu, usta edebiyatçı Tezer Özlü'nün (10 Eylül 1943 - 18 Şubat 1986) ölümünden sekiz yıl sonra okuyucularla buluşturduğu Tezer Özlü'den Leylâ Erbil'e Mektuplar'da (Yapı Kredi Yayınları) olduğu gibi.

NURBANU KABLAN

ERBİL İLE ÖZLÜ'NÜN BİRBİRLERİNE VERDİKLERİ İKİ SÖZ!

Leylâ Erbil'in (12 Ocak 1931 - 19 Temmuz 2013) dostu Tezer Özlü'nün (10 Eylül 1943 - 18 Şubat 1986) ölümünden sekiz yıl sonra okuyucularla buluşturduğu Tezer Özlü'den Leylâ Erbil'e Mektuplar'ın (Yapı Kredi Yayınları) önsözüne şu cümlelerle başlıyor Leylâ Erbil:

"Tezer Özlü ile iki konuda birbirimize söz vermiştik. İlki evlilik kurumunu, kocaları anlatan birer roman yazmaktı. Ben bu sözü 'Mektup Aşkları' ile yerine getirmeye çalıştım. Yazık ki Tezer kendininkini yazmaya fırsat bulamadan, benimkini de görmeden hayata veda etti.

İkinci sözümüz ise mektuplarımızı yayımlamaktı. Ortak dostumuz Harald Schmidt'in de tanık olduğu, daha sonra eşi Hans Peter'e yinelediği bu isteği ise bu kitapçıkla yerine getirmiş olacağım."

Leylâ Erbil verdiği her iki sözü tutarken Tezer Özlü'nün sözünü tutmaya ömrü yetmiyor, 42 yaşında İsviçre'nin Zürih kentinde kansere yenilerek ömrünün en verimli çağında yaşama veda ediyor.

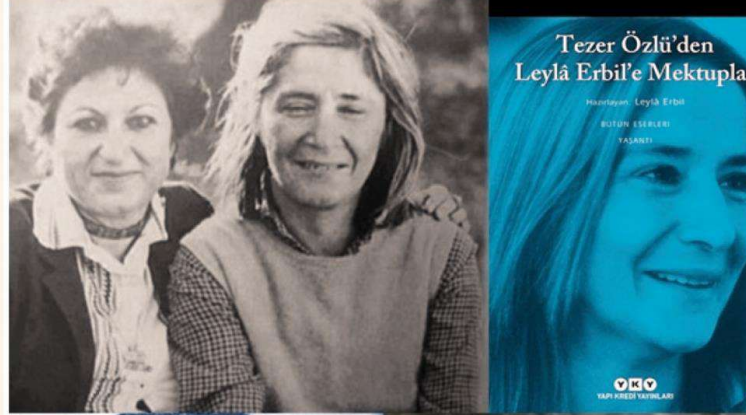
1 MAYIS 1977 VE TEZER ÖZLÜ

Leylâ Erbil, Tezer Özlü'yü çok önemli bir sahneden, günlüğünden, Türkiye'nin toplumsal travması "1 Mayıs 1977" sahnesinden anlatmaya başlıyor:

"O gün Türkiye Yazarlar Sendikası safarındaydım. Görkemli bir işçi bayramı kutlaması sona ermek üzere. Sıra Kemal Türkler'in konuşmasına gelmiş... Orada başka arkadaşlar da var. Mustafa Kemal ve Tektaş Ağaoglu... ve Tezer Özlü de.

Bir anda silahlar patlıyor, bir karışıklık ve şaşkınlık. Ardından peş peşe yükselen makineli tüfekler, panzerler, sirenler... Toz duman içinde bir savaş alanının ortasında buluyoruz kendimizi; her zaman olduğu gibi güvenlik güçleri!

'Çember sakallılar' ve 'Kurtlar'ın ortak cihadının arasından çil yavrusu gibi dağılıp kurtarıyoruz canımızı. Elmadağ yönü-

ne kaçıyoruz. Aramızda cıgıllıklar; arkadaşlarımızın haykırışı: 'Kızıma rastladın mı? Babamı gördün mü? Annemi görürsen telefon et...' "

Leylâ Erbil, Tezer Özlü'nün sabaha kadar uyumadığını, çılgın gibi kapıları, camları, halıları sildiğini, çatal, bıçakları temizlediğini kısaca devletin üzerlerine sıçratıldığından arınmak istediğini anlatıyor.

Tezer Özlü o sabah Leylâ Erbil'e artık bu ülkeyi terk etmek istediğini yazarken: "Burası bizim yurdumuz değil ki, burası

bizi öldürmek isteyenlerin yurdu" cümleleri dökülüyor kaleminden.

1980'lere gelindiğinde ise tank paletlerinin altında ezilen coğrafyada herkes payına düşeni fazlasıyla alıyor.

İlerleyen satırlarda Leylâ Erbil, dostu Tezer Özlü'nün psikolojik sıkıntılarının bu toplumsal şiddetten kaynaklandığını belirtiyor ve Baudelaire için söylenen sözü tekrarlıyor: "Baudelaire'i çıldırtan Fransız emperyalizmiydi. Hepimizi de."

Genç bir kadın olarak bu baskıya daha

fazla dayanamayan, yaşamı acıyla, ölümle, intihar duygusuyla geçen Tezer Özlü çareyi ülke topraklarını terk etmekte buluyor ve Hans Peter ile İsviçre'nin Zürih kentine yerleşerek orada evleniyor.

İLK MEKTUP BERLİN'DEN

Bu mektuplar Leylâ Erbil'e yurtdışından yazılmış mektuplar... İlk mektup 1982 yılında Berlin'den gönderilmiş. Özlü, yazdıklarında öncelikle mektupların önemine değinirken şunları söylüyor: "İnsanın benim için en ilginç verileri mektupları. İnsan mektupları kendi iç dünyasına en yakın olarak yazabiliyor."

Yazılarında da Türk yazarları hakkındaki düşüncelerini paylaşırken Leylâ Erbil'in kitaplarının derinliğinin ve yazınsal niteliklerinin anlaşılmadığını üzüntüyle dile getiriyor.

Leylâ Erbil'e, demokrasi ve insan hakları bakımından özlenen Batı toplumunun başka çıkmazlar içinde olduğunu, yaşadığı ülkeleri (Almanya ve İsviçre) ve bu ülkelerde yaşayan Türklerin durumunu da şu sözlerle anlatıyor Tezer Özlü: "Türkler bu toplum içinde yama gibi duruyor. (...) Batı toplumu aydın, her şeyi aynı çuvala koymak yüzünden büyük çıkmaza düşmüş."

DİRENÇ, UMUT, HASRET, YALNIZLIKLAR İŞLİ SATIRLAR

Toplumsal yaşamdan bireysel yaşamına uzanarak eski eşi Erden Kral'dan, kızları Deniz'den, çok sevdiği eşi Hans'tan, kardeşlerinden söz ediyor. Ve hastalığından, çektiği acılardan...

Son mektubu ise direnç, umut aynı zamanda hasret ve yalnızlıkla işli satırlarla ölümünden bir ay önce 13 Ocak 1986'da yazıyor Tezer Özlü:

"...Kendim de hastalığın neden olduğu depresyon ve üzüntüleri yenmeye çalışıyorum. Zaman geçerse iyi olacak. Okuyorum, yürüyüşe çıkıyorum. İstanbul'da sizlerle olsam daha mutlu olurum, burada hep yalnızım. Yalnız olunca insan acı düşüncelere saplanıyor. Ama iyi olacağıma inancım büyük. Gözlerimden öperim." ■